

[Pradžia](#) > ... > [Jūsų Teisės](#) > [Nepilnamečių Teisės Teismo Procesuose](#) > Croatia

Nepilnamečių teisės teismo procesuose

Turinį pateikė

Kroatija

Kroatija

Vaikų teisnumas

Vaikai Kroatijoje turi teisnumą (gali turėti teises ir pareigas) ir procesinį teisnumą (gali būti ieškovu ar atsakovu teismo procese). Vaikai įgyja veiksnumą atlikti teisinius veiksmus (gebėjimą sudaryti sutartis ir sukelti teises pasekmes, kurį jie paprastai įgytų sulaukę 18 metų) tik tuo atveju, jei jie yra susituokę, tapę tėvais (nuo 16 metų) arba sudarę darbo sutartis (nuo 15 metų).

Galimybė dalyvauti specialiaame procese

Baudžiamosiose bylose, kuriose dalyvauja vaikai, gali dalyvauti ir šie suinteresuotieji subjektai:

- vaiko teisių ombudsmenas (*pravobranitelj za djecu*);
- Vidaus reikalų ministerijos specializuoti policijos pareigūnai, išmokyti bendrauti su nukentėjusiais vaikais ir nepilnamečiais teisės pažeidėjais;
- nepilnamečių bylų teismai ir teisėjai baudžiamajame procese, kuriame dalyvauja vaikai;
- prokuratūros nepilnamečių bylų prokurorai;
- teismo pirmininko, prireikus, iš Kroatijos advokatų rūmų (*Hrvatska odvjetnička komora*) sąrašo skiriami advokatai, kurių specializacija – su vaikais susijusios bylos (šiose bylose jie paprastai dalyvauja kaip gynybos advokatai);
- socialiniai darbuotojai, atliekantys svarbų vaidmenį baudžiamajame procese, kuriame dalyvauja vaikai;
- specializuotos vaikų klinikos ir ligoninės;
- įvairios specializuotos NVO, teisinio išsilavinimo neturintys padėjėjai-ekspertai (nepilnamečių bylų teismuose ir prokuratūroje), savanoriai ir kt.

Vaikų ir nepilnamečių (iki 23 metų) dalyvavimas teismo procese, kai jie padaro nusikalstamą veiką, reglamentuojamas Nepilnamečių bylų teismų įstatyme (*Zakon o sudovima za mladež*).

Municipaliniai teismai (*općinski sudovi*) vykdo civilinį procesą, įskaitant bylas, su kuriomis susiję vaikai, nes nėra įsteigtų specialių teismų, kurie spręstų išimtinai ginčus, susijusius su vaikais ir nepilnamečiais. Municipaliniai teismai kompetentingi pirmąja instancija nagrinėti bylas dėl išlaikymo, santuokos buvimo ar nebuvimo, santuokos pripažinimo negaliojančia ir santuokos nutraukimo, tėvystės ar motinystės nustatymo ar ginčijimo, vaiko globos teisių ir vaiko priežiūros.

Socialinės priežiūros centrai (*Centri za socijalnu skrb*) yra viešosios įstaigos, kurių veikla susijusi su vaikų apsauga ir rėmimu ir kurios gali daryti įtaką teismo sprendimams. Teismo procesuose socialinės priežiūros centrai gali turėti šalies teisinį statusą arba dalyvauti kaip į bylą įstojusios šalys. Kadangi jie atlieka reikšmingą vaidmenį apsaugant vaikus teismo procese, šie centrai turi įvairių galimybių ginti vaikų interesus.

Vaiko teisių ombudsmenas yra nepriklausoma, tik parlamentui atsakinga institucija, kurios tikslas – apsaugoti, stebėti ir skatinti vaikų teises ir interesus.

Nėra įsteigta jokių atskirų teismų ar institucijų, kurios spręstų išimtinai vaikų ir nepilnamečių teisių klausimus administracinėse bylose. Esami administraciniai teismai (*upravni sudovi*) yra bendrosios kompetencijos teismai, įsteigti administraciniams ginčams, įskaitant su vaikais arba nepilnamečiais susijusius ginčus, spręsti.

Visos kompetentingos institucijos, dalyvaujančios baudžiamajame procese, kuriame kaip atsakovai arba nukentėjusieji dalyvauja vaikai ar nepilnamečiai, privalo imtis skubių veiksmų, kad kuo greičiau užbaigtų savo darbą. Pagal Nepilnamečių bylų teismų įstatymą (*Zakon o sudovima za mladež*) baudžiamasis procesas nepilnamečių ar jaunų suaugusiųjų atžvilgiu arba vaikų teisinės apsaugos atvejais yra skubus, todėl procesas turi būti pradėtas (ir priimtas atitinkamas sprendimas) nedelsiant. Teismo procesas nepilnamečių teisės pažeidėjų atžvilgiu ir policijos bei prokurorų atliekami tyrimai ir procedūros yra skubūs.

Vėlavimas vykdyti sankcijas prieš nepilnamečius taip pat turi būti kuo labiau sumažinamas todėl, kad teismas turi pareigą tokias procedūras pradėti nepagrįstai nedelsdamas po to, kai teismo sprendimas tampa galutinis ir nėra teisinių kliūčių jį vykdyti.

Procedūros, kurias vykdyti dėl vaiko asmeninių teisių, yra skubios ir pirmasis posėdis surengiamas per penkiolika dienų nuo procedūros pradėjimo dienos. Sprendimai bylose dėl laikinųjų priemonių, tėvų globos ir asmeninių santykių su vaiku bei sprendimai dėl vaiko grąžinimo turi būti teikiami ir priimti per trisdešimt dienų nuo proceso pradžios. Antrosios instancijos teismas sprendimą priima ir paskelbia per trisdešimt dienų nuo apeliacinio skundo gavimo dienos.

Pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (*Zakon o kaznenom postupku*), jei nukentėjusysis yra vaikas arba nepilnametis, jis turi teisę būti išklaustas, duoti parodymus ir dalyvauti baudžiamajame procese. Be to, vaikai ar nepilnamečiai turi teisę būti informuoti apie atitinkamas faktines aplinkybes, pateikti įrodymus, susijusius su nusikalstama veika ir baudžiamuoju procesu, ir pateikti apeliacinį skundą. Šiuo atžvilgiu jie turi teisę per teismo posėdžius užduoti įtariamiesiems, liudytojams ir liudytojams-ekspertams klausimus ir pateikti pastabas bei paaiškinimus apie savo parodymus.

Praktiškai vaiko apsaugos procese dalyvaujantys specialistai įvertina vaiko interesus ir gali pasiūlyti teismui vaiko apsaugos priemonę. Vaiko interesų vertinimas grindžiamas socialinių darbuotojų, psichologų, mokytojų ir kitų asmenų principais ir darbo metodais.

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Europos konvencijos dėl vaiko teisių įgyvendinimo, teismas gali paskirti specialų atstovą vaikui tais atvejais, kai tėvų pareigų turėtoji neleidžiama atstovauti vaikui dėl interesų konflikto. Tokiu atstovu paprastai skiriamas advokatas, turintis atitinkamą dalyvavimo su vaikais susijusiose procesuose patirtį. Specialūs atstovai gali būti skiriami tam tikruose teismo procesuose dėl vaiko arba nepilnamečio sulaikymo, santuokos nutraukimo ir įvaikinimo, taip pat bylose dėl vaiko asmeninių teisių ir interesų apsaugos.

Vaiko interesų apsauga yra vienas iš Kroatijos konstitucijoje įtvirtintų principų – joje, be kita ko, nurodyta, kad tėvams tenka atsakomybė už savo vaikų auginimą, gerovę ir išsilavinimą ir jie privalo užtikrinti savo vaikų teisę į visapusišką ir harmoningą asmens raidą. Pagal atitinkamus teisės aktus valstybė turi ypatingai rūpintis našlaičiais ir tėvų apleistais nepilnamečiais, kiekvienas asmuo turi pareigą apsaugoti vaikus ir teisę informuoti atitinkamas valdžios institucijas apie vaikui galimai daromą žalą. Jaunimas, motinos ir neįgalieji turi teisę gauti specialią apsaugą darbe. Kiekvienas asmuo turėtų turėti vienodas galimybes vienodomis sąlygomis gauti išsilavinimą. Privalomas išsilavinimas pagal teisės aktus yra nemokamas.

Sprendimų vykdymo kontrolė procesuose, susijusiuose su vaikais

Kroatija priėmė įstatymą dėl bausmių, skirtų nepilnamečiams, nuteistiems už nusikaltimus ir nusikalstamas veikas, vykdymo (*Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje*).

Šio įstatymo tikslas – nustatyti:

- bausmių, skirtų vaikui arba nepilnamečiui baudžiamajame procese už įvykdytus nusikaltimus, vykdymo sąlygas, ypač taisomąsias priemones, sulaikymą saugiame jaunimo centre ir saugumo priemones, ir
- nuobaudų už vaiko arba nepilnamečio įvykdytus nusižengimus vykdymo sąlygas.

Kompetentingo socialinės priežiūros centro atstovai atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad su nusikaltimą padariusiais vaikais ar nepilnamečiais būtų elgiamasi tinkamai.

Socialinės priežiūros centras taip pat yra atsakingas už vaikų šaukimą ir nukreipimą į bet kokias korekcines priemones, taip pat už reikiamos informacijos ir paramos teikimą. Korekcinė priemonė tikslas – nepilnamečiams

teisės pažeidėjams suteikti apsaugą, priežiūrą, pagalbą, priežiūrą ir bendrąjį bei profesinį lavinimą, taip darant įtaką jų auklėjimui, visapusiškam asmenybės vystymuisi ir atsakomybės jausmui, kad jie pakartotinai nenusikalstų.

Auklėjamosios priemonės yra šios: teismo įspėjimas, specialūs įpareigojimai (pvz., atsiprašyti nukentėjusios šalies, kompensuoti ar atitaisyti nusikalstama veika padarytą žalą tiek, kiek vaikui tai įmanoma, reguliariai lankyti mokyklą, dalyvauti mokymuose ir įgyti kvalifikaciją dirbti, atitinkančią jų sugebėjimus ir prioritetus, įsidarbinti ir stengtis išlaikyti darbo vietą, naudoti savo pajamas prižiūrint ir patarus korekcinės priemonės vadovui, dalyvauti humanitarinių organizacijų darbe arba vietos ar ekologinės reikšmės veikloje, nesilankyti tam tikrose vietose, renginiuose ar nebendrauti su tam tikrais asmenimis, kurie jiems gali daryti blogą įtaką, sutikus nepilnamečio teisiniam atstovui, sutikti su gydymu, pvz., detoksikacija nuo narkotikų ar kitų priklausomybių, dalyvauti asmeninėse arba grupinėse psichosocialinės terapijos konsultacijose jaunimo konsultavimo centre, dalyvauti profesinio mokymo kursuose, be socialinės priežiūros centro leidimo neišvykti iš nuolatinės ar laikinos gyvenamosios vietos ilgą laiką, kreiptis į kompetentingą vairavimo testų centrą, kuris patikrintų žinias apie eismo taisykles, nesikreipti į nukentėjusįjį ar prie jo nepriekabiauti), papildoma priežiūra ir priežiūra atliekant dienos priežiūrą pataisos institucijoje, kreipimasis į drausmės centrą, kreipimasis į pataisos įstaigą, kreipimasis į sulaikymo centrą, kreipimasis į specialią pataisos įstaigą.

Laisvės atėmimas saugiame jaunimo centre yra konkretus laisvės atėmimas, atsižvelgiant į jo skyrimo sąlygas, trukmę ir tikslą, taip pat bausmės apribojimus. Vyresnio amžiaus nusikalstamą veiką padarę vaikai (nepilnamečiai, kurie nusikaltimo padarymo momentu buvo ne jaunesni kaip 16 metų, bet dar nėra 18 metų amžiaus) gali būti nubausti sulaikymu saugiame jaunimo centre, jeigu jie padarė nusikaltimą, kuriam taikoma bent trejų metų laisvės atėmimo bausmė, ir, atsižvelgiant į nusikalstamos veikos pobūdį ir sunkumą bei aukštą kaltės lygį, pataisos priemonė negali būti pateisinama.

Neveiksniems vaikams arba nepilnamečiams atstovauja jų teisiniai atstovai, kurie teikia jiems informaciją apie teismo sprendimus ir sankcijų vykdymą.

Vykdymo proceso metu teismai turi įgaliojimus nurodyti imtis apsaugos priemonių, kad apsaugotų vaikus ar nepilnamečius nuo nereikalingos žalos po to, kai buvo pradėtas neteisminis procesas. Šios apsaugos priemonės yra: apriojamas netinkamas kontaktas arba ribotas kontaktas su vienu iš vaiko tėvų, senelių, broliu ar seserimi (arba netikru broliu ar netikra seserimi) arba su vaiko sutuoktiniu.

Galimybė naudotis teisių gynimo priemonėmis

a) Baudžiamasis procesas

Kiekvienas asmuo turi teisę apskusti kompetentingo teismo sprendimą pagal taikytinas Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas. Kai vaikai ar nepilnamečiai yra nusikaltimo aukos, jie, kaip ir prokuroras, kaltinamasis ir gynėjas, turi teisę apskusti pirmosios instancijos teismo sprendimą. Nukentėjusioji šalis gali apskusti nuosprendį dėl teismo sprendimo, susijusio su baudžiamojo proceso išlaidomis arba reikalavimu atlyginti žalą. Tačiau jei prokuroras perima baudžiamąjį persekiojimą iš nukentėjusiojo asmens, veikiančio kaip privatus kaltintojas, pastarasis gali pateikti apeliacinį skundą remdamasis bet kuriuo pagrindu, kuriuo remiantis sprendimas gali būti ginčijamas.

Visi asmenys, turintys teisę apskusti teismo sprendimą, per aštuonias dienas nuo teismo nuosprendžio ar sprendimo gavimo gali apskusti nuosprendį, kuriuo paskelbiama bausmė, nepilnamečiui taikomą auklėjamąją priemonę arba sprendimą sustabdyti procesą. Gynybos advokatas, prokuroras, sutuoktinis, tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis, tėvis, globėjas, brolis, sesuo ir globėjų šeimos vienas iš tėvų gali pateikti nepilnamečiui palankų apeliacinį skundą net prieš jo valią. Antrosios instancijos teismas gali pakeisti pirmosios instancijos teismo nuosprendį paskelbdamas nepilnamečiui griežtesnę bausmę tik tuo atveju, jei tai siūloma apeliaciniame skunde.

b) Civilinis procesas

Teismo procese dalyvaujantys vaikai ir nepilnamečiai turi teisę pateikti skundą, apeliacinį skundą arba ieškinį pagal Civilinio proceso kodeksą (*Zakon o parničnom postupku*) ir Civilinių prievolių įstatyme (*Zakon o obveznim odnosima*) nustatytas bendrąsias taisykles.

Kadangi paprastai vaikai ir nepilnamečiai neturi veiksnio, jų tėvai arba globėjai imasi konkrečių veiksmų jų vardu kaip jų teisiniai atstovai. Vaiko teisinis atstovas turi teisę atlikti visus procesinius veiksmus vaiko vardu, įskaitant apeliacinio skundo pateikimą. Pirmosios instancijos teismų priimtus sprendimus galima apskųsti apeliacine tvarka, o pateikus apeliacinį skundą sustabdomas atitinkamo teismo sprendimo vykdymas. Apeliacinis skundas gali būti paduodamas dėl materialaus civilinio proceso nuostatų pažeidimo, neteisingo arba neišsamaus faktinių aplinkybių nustatymo ir klaidingo materialinės teisės taikymo. Apeliacinio skundo dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo pateikimo terminas paprastai yra 15 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

Įvaikinimas

Šeimos įstatyme (*Obiteljski zakon*) įvaikinimas reglamentuojamas kaip speciali šeimos ir teisinės globos forma ir vaikų, kuriems trūksta tinkamos tėvų globos, apsauga, kuria sukuriama ilgalaikiai tėvų ir vaiko santykiai ir įtėviams suteikiama tėvų valdžia. Įtėviai turi būti Kroatijos piliečiai (išimtiniais atvejais jie gali būti užsienio piliečiai, jei tai atitinka konkrečius vaiko interesus), ne jaunesni kaip 21 metų ir bent 18 metų vyresni už įvaikį. Vaiką gali kartu įvaikinti susituokusios poros arba nesusituokę partneriai, vienas sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, jeigu kitas sutuoktinis arba nesantuokinis partneris yra kitas iš tėvų arba įtėvis, kitam sutuoktiniui arba nesantuokiniam partneriui sutikus, arba asmuo, kuris nėra susituokęs arba sudaręs nesantuokinės partnerystės.

Įvaikinti galima vaiką iki jo 18-tojo gimtadienio ir jeigu jis atitinka teisinius įvaikinimo reikalavimus ir jeigu tai atitinka vaiko gerovę. Vaikas, kuriam sukako 12 metų, turi duoti raštišką sutikimą įvaikinti.

Įvaikinimo procedūrą atlieka asmenų, ketinančių įvaikinti, nuolatinės ar laikinosios gyvenamosios vietos socialinės priežiūros centras.

Jeigu įtėvis arba vaikas yra užsienio pilietis, įvaikinti galima tik gavus išankstinį už socialinę paramą atsakingos ministerijos sutikimą.

■ Paskutinis naujinimas: 19/05/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.